

GÜNEYDOĞU ASYA'DA ESKİ DOSTLAR ARASINDA ANLAŞMAZLIKLAR VE YENİ DIŞ POLİTİKA YÖNELİMLERİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2017 / 5

25.01.2017

Güneydoğu Asya alt-bölgesi doğu Hindistandan Çine kadar uzanan bölgede yeralan onbir ülkeden oluşmakta, anakara ve adalar veya deniz bölgeleri olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Anakara ülkeleri Tayland, Vietnam, Laos, Kamboçya ve Myanmardan; ada veya deniz kısmı ülkeleri ise Malezya, Singapur,Endonezya, Filipinler, Brunei ve Doğu Timordan müteşekkildir. Doğu Timor hariç alt-bölgede yeralan tüm ülkeler ASEAN (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği) üyesidir. Doğu Timor ise ASEANda gözlemcidir.[1]

Bölge, dünyanın en işlek deniz taşımacılığı hattına hakim bir konumda yer almaktadır ve dünya ekonomisi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Küresel ölçekte etkiye sahip dünya güçleri bölgeye tarihsel olarak özel önem atfetmişlerdir. Bu husus günümüzde aynı etkinliğe sahip ABD ve Çin gibi büyük güçler için de geçerlidir. Örneğin ABD Başkanı Barrack Obama 2011 yılında ABDnin dış politika eksenini Asyaya kaydırma arzusunu açıkladığında, Güneydoğu Asya bu politikanın ana merkezinde yer almıştır. Nitekim, Beyaz Saray tarafından o dönemde yayımlanan bir Bilgi Notunda , Asya-Pasifik bölgesinin kalbinde yeralan , stratejik açıdan önem taşıyan, ekonomik bakımdan dinamik Güneydoğu Asya , ABDnin Asyaya yönelme politikasının merkezi sütununu oluşturmaktadır ifadesi yeralmaktadır.[2]

ABD, esasen, bölgede yeralan bazı ülkelerle çok yakın tarihi bağlara sahiptir. Bu ülkeler arasında hemen ilk akla gelen ABD nin en önemli müttefiki Filipinlerdir. Bu ülke ile ilişkiler bazı yorumlarda, ABDnin bölgedeki en köklü ve kaya gibi sağlam ittifakı olarak nitelendirilmektedir.[3] Aynı husus Tayland için de geçerlidir. Tayland-ABD ikili ilişkileri 19. Yüzyıla uzanmaktadır. İki ülke yakın müttefik olararak nitelendirilmektedir.

Bununla birlikte ABDnin bölge ile olan yakın ilişkilerinde bir süreden beri tatsız gelişmeler yaşanmış ve Obama Yönetimi ile bu ülkeler arasında anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, 2016 yılının son çeyreğinde, ABD Başkanlık seçimlerinin hemen öncesinde , bölgedeki bazı ülkelerde ABD karşıtı duygu patlamaları meydana gelmiştir. Bu çerçevedeki

en çarpıcı ve siyasi şok yaratan gelişme, Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duartenin ABD ile çok uzun yıllara dayanan ilişkilerden uzaklaşıp Çin ve Rusya ile kuvvetli ilişkiler tesis edileceğini açıkça beyan etmesi olmuştur. Başkan Duarte, Ekim 2016da Çini ziyareti sırasında ABDden ayrılığını açıklamış, Güney Çin Denizi sorununun görüşmeler yoluyla çözümlenmesinde mutabık kalınan Çin ile yeni ilişkiler kurulacağını belirtmiştir.[4]

Esasında, Lahey Adalet Divanının , bir önceki Filipinler Yönetiminin açtığı dava ile ilgili olarak Çinin Güney Çin Denizinde tarihi hakları bulunmadığına hükmetmesinden birkaç ay sonra Duartenin Çin ile bu şekilde bir ilişki içine girmesi Filipinler dış politikasında önemli bir değişiklikliği göstermektedir. Duarte, ayrıca, Çin ziyareti sırasında Kendimi sizin ideolojik akımınızla aynı grup içinde telakki ediyorum. Başkan Vladimir Putin ile görüşmek üzere belki Rusyaya da gidip, üçümüzün, yani Çin, Filipinler ve Rusyanın dünyaya karşı durabilceğini söylerim. Bu tek yol gibi görünüyor. şeklinde ifadeler de kullanmıştır.[5]

Duartenin bu yeni yaklaşımını , uyuşturucu maddelerle mücadelesinde kullandığı yöntemlerden kaynaklanan iç politika mülahazlarıyla, çok açık sözlü söylemleriyle ve sert siyasi üslubuyla açıklamak, sözkonusu yaklaşımı çok basite indirgemek anlamına gelebilir. Bu yaklaşımın , daha ziyade, diğer ülkeleri iç politikaları nedeniyle yargılayan politikalar izlemeyen dünyanın hızla yükselen süper gücü Çin ile jeopolitik bir ittifak içine girmek ihtiyacından kaynaklanmış olması ihtimali yüksektir. Ayrıca, Filipinlerin, bölgenin ve dünyanın yeni gerçekliklerine uyum sağlamak ihtiyacı duymuş olması da muhtemeldir. Bunların yanısıra, Duartenin Çine bu açılımının ekonomik yönleri de bulnmaktadır. Filipinlerin önde gelen bir çok güçlü şirketinin sahipleri ve birçok zengin Filipin vatandaşı Çin asıllıdır. Duartenin Çin ziyareti sırasında 24 milyar ABD Doları değerinde alt-yapı yatırımı ve diğer yatırımlar üzerinde mutabık kalınması tesadüf değildir.[6]

Çin ile Filipinler arasında daha yakın bağlar oluşturulacağına ilişkin açıklamalardan sonra Malezya Başbakanı Najib Razak da benzer bir yol takip etmiş, güvenlik alanında Çin ile daha yakın ilişkiler kurulacağını açıklamıştır. Malezyanın ABD ile ilşkilerinde siyasi sürtüşmelerden kaynaklanan sorunlar bulunduğu bilinen bir hususdur

Aynı hususlar Tayland için de geçerlidir. Askeri cuntanın iş başına geçmesinden bu yana Taylandın ABD ve Avrupa Birliği ile siyasi ve ekonomik ilişkileri giderek sorunlu bir hale gelmiştir. Bu arada Tayland askeri hükümeti özellikle silah alımları, ticaret ve alt-yapı yatırımları ile ilgili olarak Çin ile yakın ilişkiler tesis etmiştir.

Bu ülkelerin yanısıra hemen hemen tüm ASEAN ülkeleri Çin ile ilişkilerini geliştiren, Çini daha fazla tercih eden bir dış politika izlemeye başlamışlardır. Çinin artan etkisine açık biçimde karşı çıkan tek ASEAN üyesi , Güney Çin Denizindeki ortak hak iddiaları nedeniyle Vietnamdır. Bu bağlamda ABDnin çok uzun bir geçmişi olan Vietnam karşıtı politikasını değiştirdiğinin de belirtilmesi gerekmektedir.

Güneyodoğu Asyada gittikçe derinlerde kök salmaya başlayan ABDden uzaklaşma , Çin ve hatta Rusya ile yakınlaşma dış politika anlayışı, haklı olarak, ABDnin Güney Doğu Asyayı Çine karşı kaybetmeye başlayıp başlamadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Yukarıda açıklanmaya çalışıldığı gibi, Filipinler ve Malezya gibi ülkeler, Tayland, Laos ve Kamboçya gibi Çini kucaklayan ülkelere katılmaya, ABDyi kol mesafesinde tutmaya

başlamışlardır. Esasen ABD , Obama yönetimi sırasında, sadece dünyanın çeşitli yerlerindeki müttefiklerini okul müdürü gibi davranarak sarsmakla ve gücendirmekle kalmamış, Suriye gibi çatışma bölgelerinde müttefiklerinin hasımlarıyla işbirliği yaparak, müttefiklerine karşı hareket etmiştir. ABD, Güneydoğu Asya dahil çeşitli bölgelerdeki eski dostlarını ve müttefiklerini teker teker kaybetmektedir. Bu politikanın, önümüzdeki dönemde ABDnin sadece Güneydoğu Asyada değil , buraya komşu Orta Doğu gibi bölgelerde süper güç statüsünü nasıl etkileyeceğini zaman gösterecektir.

[1] Barbara Watson Andaya, Introduction to Southeast Asia History, Geography, and Livelihood , http://asiasociety.org/education/introduction-southeast-asia.

[2] Office of the Press Secretary, FACT SHEET: Unprecedented U.S.-ASEAN Relations, https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/02/12/fact-sheet-unprecedented-us-asean-relations, February 12, 2016.

[3] L. Todd Wood, China, Philippines consider military cooperation, The Washington Times, http://www.washingtontimes.com/news/2016/oct/4/china-phillippines-consider-military-cooperation/

[4] Manuel Mogato, Philippines says won't protest China actions in Spratly Islands, Reuters, http://www.reuters.com/article/us-southchinasea-philippines-china-idUSKBN1450VE

[5] Mogato, Philippines says won't protest China actions in Spratly Islands.

[6] Bob Savic, Is the US Losing East Asia to China?, The Diplomat, http://thediplomat.com/2016/12/is-the-us-losing-east-asia-to-china/

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "GÜNEYDOĞU ASYA'DA ESKİ DOSTLAR

ARASINDA ANLAŞMAZLIKLAR VE YENİ DIŞ POLİTİKA YÖNELİMLERİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 5. Ocak 25. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/GUNEYDOGU-ASYA-DA-ESKI-DOSTLAR-ARASINDA-ANLASMAZLIKLAR-VE-YENI-DIS-POLITIKA-YONELIMLERI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır